

3C model**3C mudel**

Mudel, mis kirjeldab tarnesuhete kolme taset: ühekordne koostöö, kooskõlastatus, kõikehõlmav koostöö. Esimene tase on ühekordne koostöö, mis tähistab üksikuid, ühise kasu nimel tehtavaid ühistegevusi (näiteks pikaajaline leping). Teine tase on kooskõlastatus, mille puhul on partnerite põhiprotsessid viidud kooskõlla (näiteks EDI-infovahetus, ühine prognoosimine). Kolmas tase on kõikehõlmav koostöö, kus koostöö on jõudnud strateegilisele tasemele (ühised strateegiad, ühine arendustegevus).

40-30-30 rule**40/30/30-reegel**

Seaduspära, mille järgi kvaliteediprobleemide põhjused tulenevad ligi 40% ulatuses toote konstruktsioonist, 30% ulatuses tootmisest ja 30% ulatuses tarnijate tegevusest.

A3 report; A3 method **A3 raport; A3 meetod**
Pideva parendamise meetod, kus ühel A3 formaadis leheküljel tuuakse esile erinevad probleemid, tegevuste analüüs, toimingud nende lahendamiseks ja rakenduste tegevuskava. Visualiseerimiseks kasutatakse graafikuid. Toyota Motor Corporation muutis A3 raporti analüüsimise standardmeetodiks, millega planeeriti probleemi lahenduse harjutusi, jälgiti staatuse aruandeid/ülevaateid ning kaardistati väärtusahelat.

A-B control**A-B kontroll**

Viis reguleerida tööprotsesse kahe masina või operatsiooni vahel vältimaks ületootmist ja kindlustamaks ressursside tasakaalustatud kasutamist. Ükski masin või konveier ei hakka tööle enne, kui kõik tingimused on täidetud: masin A on täis, konveierile saabub tööprotsessiks vajalik arv esemeid (antud juhul üks), masin B on tühi. Kui kõik kolm tingimust on täidetud, hakkab tsükkel ühekordselt tööle ja edaspidi hakkab tööle kõikide tingimuste taastäitumisel.

ABC analysis**ABC analüüs**

Pareto reeglil põhinev analüüs varude, klientide ja tarnijate paremaks haldamiseks. Sellise analüüsi eesmärk on 1) välja selgitada ettevõtte jaoks olulisemad tooted, kliendid ja/või tarnijad; 2) rühmitada ettevõtte tooted, kliendid ja/või tarnijad vastavalt nende olulisusele ettevõtte jaoks. Igale rühmale kohaldatakse vastavalt nende tähtsusele erinevaid juhtimispõhimõtteid. ABC analüüsi tegemiseks koostatakse toodete, klientide või tarnijate pingerida teatud kriteeriumi alusel vastavalt nende olulisusele ettevõtte jaoks kahanevas järjekorras. Näiteks varude ABC-analüüsi puhul on enam levinud tooteartiklite järjestamine vaadeldava perioodi müügi käibe, brutotulu (müügi katte) või väljastuskordade alusel. Tuleb arvestada, et

analüüs sisaldab endas erinevaid tahke ja nüansse ning selle läbiviimisel on vaja arvestada eelkõige konkreetse ettevõtte eripära ja vajadusi.

ABC classification

ABC klassifitseerimine; ABC-rühmitamine
Tootevalikus sisalduvate toodete (tooteartiklite) mõju ja olulisuse väljaselgitamine kasutades ABC-analüüsi meetodikat. Selle meetodika järgi jaotatakse tootevalikus olevad tooted lähtuvalt toote olulisuse kriteeriumist (müüdnud ühikute arv, müügi käibe, brutotulu (müügi katte), brutokasum, väljastuskordade arv laost väljastamisel jms) analüüsimetoodikat kasutades tooterühmadesse A, B, C, D, E jne. Praktika on näidanud, et A-tooterühma enimmüüdavaid tooteartikleid on tootevalikus 5-10%, kuid need võivad anda müügitulust ja kasumist 30-50%. B-rühma tooteartiklid moodustavad tootevalikust 20-30%, kuid võivad anda müügitulust ja kasumist 30-40%. Kõige arvukama, ehk C-rühma tooted, mida võib olla tootevalikus 60-70%, võivad anda müügi käibest ja kasumist kõigest 10-20%. Vajadusel kasutatakse klassifitseerimisel lisaks ka täiendavaid tootekategooriaid D, E jne). ABC-rühmitamist kasutatakse klientide ja tarnijate haldamiseks, varude planeerimiseks ja kontrolliks ning toodete asukoha määramiseks laos. Tuleb arvestada, et klassifitseerimine sisaldab endas erinevaid tahke ja nüansse ning selle juures on vaja arvestada eelkõige konkreetse ettevõtte eripära ja vajadusi.

ABC inventory control**ABC varude juhtimine**

* ABC-analüüsi tulemusel koostatud toodete, klientide ja/või tarnijate pingeridade jagamine kolmeks või enamaks rühmaks, lähtudes nende olulisusest ettevõtte jaoks. Igale rühmale kohandatakse vastavalt nende tähtsusele erinevaid juhtimispõhimõtteid. A-rühm on kõige tähtsam ja sinna kuuluvad tooted, kliendid või tarnijad mõjutavad ettevõtte tulemusi kõige rohkem. Tegevusi püütakse järelikult võimalikult hästi teha just selles rühmas.

* Varude juhtimise meetod, mille alusel lähtutakse varude suuruse tagamisel ja täiendustellimuste tegemisel tootekategooria olulisusest ettevõtte müügitulemustele. Selle meetodi järgi pööratakse tootevalikus enim tähelepanu A-kategooria toodetele ja püütakse tagada tootesaldode pideva kontrollimise ja sagedaste täiendustellimuste abil nende pidev saadavus. Veidi vähem pööratakse tähelepanu B-kategooria toodetele, kontrollides nende saldosiid ja tehakse täiendustellimusi harvemini. C-kategooria toodete laosaldosiid kontrollitakse näiteks korra kvartalis ja tehakse vajadusel täiendustellimused. Tuleb arvestada, et meetodika kasutamisel on palju nüansse ja seda on vaja kasutada lähtuvalt konkreetse ettevõtte vajadustest.

ABC model

Arvutusmudel, mida kasutatakse tegevuspõhises kuluarvestuses kirjeldamiseks teatud perioodil tegevuste sooritamiseks kasutatavate ressurside kulusid, mis on vajalik toodete valmistamiseks, teenuste osutamiseks, kulude suunamiseks klientidele või muudele nõudlust esilekutsuvatele objektidele.

ABC production analysis**ABC tootmisanalüüs**

Detailide/toodete rühmitamine nõudluse põhjal. Kulusäästlikus mõtlemises kasutatakse seda analüüsi otsustamiseks, kui palju ressursse kasutada ühe konkreetse rühma detailide/toodete tootmisel ning kui palju mingi rühma detaile/tooteid ladustada. A rühma detaile/tooteid kasutatakse kõige sagedamini, B rühma detaile/tooteid keskmise sagedusega, C rühma detaile/tooteid harva.

ABC-curve**ABC-kõver**

Graafik, mis esitab ABC-analüüsi tulemusel.

ABC-storing method; ABC-storing**ABC-hoiustamine**

Hoiustamisviis, mille puhul paigutatakse A-rühma laotooted madalamatele riulikorrustele tööala lähedusse, B-rühma tooted tööalast kaugemale ja kõrgemale ning C-rühma tooted laoriuli lõppu ja/või kõrgematele riulikorrustele.

abnormal demand**hälbiv nõudlus**

- * Ettevõtte poolt prognoositust nõudlusest oluliselt suurem või väiksem nõudlus. Tegemist võib olla ühekordse hälbega või esimese ilminguga trendist, mida tuleks arvestada järgnevate prognooside tegemisel.
- * Toote nõudlus, mille puhul tegeliku nõudluse erinevus prognoositud nõudlusest ületab ettevõtteskindlaksmääratud, lubatud kõrvalekalde määra (protsendi). Hälbiva nõudluse täheldamisel tuleb selgeks teha, kas tegemist on ühekordse kõrvalekaldega või on hälve regulaarne. Viimasel juhul tuleb seda toote nõudluse edasisel prognoosimisel arvestada.

acceptable quality level (AQL); assured quality level**aktsepteeritav kvaliteeditase**

Maksimaalne defektide arv või defektiga toodete suhteline määr, mida loetakse pisteliselt valitud toodete inspekteerimisel vastuvõetavaks. Kasutatakse kvaliteedimõõtmisel ja -hindamisel.

acceptable risk**vastuvõetav risk**

Risk, mida ei saa vältida, kuid saab vähendada tasemeni, mis on inimesele füsioloogiliselt vastuvõetav, keskkonna- ja varakahjude suhtes aga majanduslikult aktsepteeritav. Otsus riski vastuvõetavuse kohta põhineb rohkem riskimisest saadaval kasul kui riski suurusel.

acceptable sampling plan**aktsepteeritava valimi plaan**

Kvaliteedijuhtimise protseduur, millega määratakse kindlaks kontrollitavate toodete valimi suurus ja defektide lubatav hulk, mille juures tootepartii loetakse kvaliteetseks.

acceptance sampling**valikuline vastuvõtukontroll; aktsepteeritud valim**

Statistilise kvaliteedikontrolli meetod, mille puhul kontrollitakse tootepartiist ainult teatud valimit, mitte kõiki tooteid.

accountability**aruandekohustus**

Üksikisikust töötaja või töötajate grupi vastutus sisendite kasutamise, tegevuste korraldamise ja väljundite ehk tulemuste eest. Keskastme- ja tippjuhid on vastutavad oma alluvate tegevuste ja tulemuste eest, ehkki nad ise tegevustes ei osale.

accounts receivable**debitorne võlgnevus**

Summad, mis tõenäoliselt laekuvad ettevõttele klientidelt neile müüdud kauba või osutatud teenuse eest.

accreditation**akrediteerimine**

- * Protsess, mille käigus tuvastatakse füüsilise või juriidilise isiku kompetentsus või pädevus. Akrediteeritud isik saab üldjuhul õiguse väljastada teatud valdkonnas sertifikaate kooskõlas kehtiva standardiga.
- * Protseduur, kus akrediteeriv organ tõendab, et mingi organ või isik on pädevad midagi (kedagi) testimise, kalibreerimise, sertifitseerimise või tõendamise. Akrediteerimine tähendab ühtlasi ka sertifitseerimist läbi viiva organi pädevuse tõendamist.

accuracy**täpsus**

Suhtarv, mis kirjeldab vastavuse määra teatud täieliku täpsuse tasemele ja mida väljendatakse protsendina. Näiteks varude täpsus kirjeldab materjalide füüsilise varu vastavuse suhtelist määra raamatupidamislikele ehk loogilistele varudele.

acquisition cost**soetuskulu; omandamiskulu**

- * Toote eest tarnijale makstav hind (tasu), millele lisatakse toote tarbimiskohta toimetamise kuld. Lisanduvateks kuludeks võivad olla ostukulud, veokulud, tollimaksud, toote kasutamiseks ettevalmistamise ja paigaldamise kuld.
- * Varaobjekti soetamiseks tehtud kulutus, mis sisaldab objekti ostuhinda ja tema kasutuselevõtmisega seotud kulusid (nt transpordi-, pakendamise-, paigaldus-, seadistus- jms kulusid).

action plan**tegevuskava**

Spetsiifiline toimingute ja/või protsessi kirjeldus saavutamaks ühe või mitme eesmärgiga määratud tulemust. Tegevuskava võib olla projekti realiseerimiskava lihtsustatud variandiks.

active and reserve slot method**aktiiv- ja reservkoha meetod**

Hoiustamise meetod, mille puhul hoiustatakse tükikaubalaos aktiivkohtadel esimesel ja teisel riulikorrusel tooteid, mille väljastamissagedus on suur. Täidetud kaubaalused paiknevad reservkohtadel nendest kõrgemal. Kui aktiivkohal olevad tooted lõpevad, tõstetakse reservkohalt alla täidetud kaubaalus ja paigutatakse aktiivkohale. Aktiiv- ja reservkoha meetod võimaldab muuta komplekteerimist tõhusamaks. Peenkauba- ja kaubaaluste riulite samaaegsel kasutamisel toodete hoiustamisel võivad olla aktiivkohtadeks kõik hoiukohad peenkaubariivil ja reservkohtadeks hoiukohad kaubaaluste riivil.

active inventory; active stock**aktiivne varu**

- * Ettevõtte hoiustatavad materjalid ja valmistooted, mis on mõeldud kasutamiseks tootmises ja/või müügitellimuste täitmiseks. Aktiivne varu koosneb kahest osast: kasutusvarust ja reservvarust.
- * Ladustatud tooted, mille puhul eeldatakse, et neid kasutatakse tootmises või müüakse kindlaksmääratud perioodil.
- * Lao komplekteerimiskohtadel paiknevad tooted, mis on mõeldud väljastustellimuste täitmiseks.

active zone**aktiivtsoon**

Käepäraste hoiukohtade piirkond laoriivil. Kaubaaluste riivil on aktiivtsooniks enamasti esimesel ja teisel riulikorrusel paiknevad hoiukohad.

activity**tegevus; toiming**

Äriprotsessi kontekstis inimese, seadme, tehnoloogia vms poolt sooritatav töö või toiming, millel on üldjuhul teatud ülesanne, eesmärk või muu kasulik väljund. Äriprotsessid koosnevad üldjuhul omavahel seotud tegevuste jadast.

activity analysis**tegevuste analüüs**

Tegevuste tuvastamise ja uurimise protsess mõistmaks täpselt tegevuste sisu ja dokumenteerimaks tegevuste karakteristikuid. Tegevuste analüüsimise meetoditena võidakse kasutada vaatlust, intervjuud, küsimustele vastamist jms.

activity based costing (ABC)

tegevuspõhine kuluarvestus; toimingupõhine kuluarvestus

- * Kuluarvestusmeetod, mille abil arvestatakse kulud kulukandjatele (toodetele/teenustele), lähtudes nende kulude seosest ühe või teise tegevusega.

- * Kuluarvestuse meetodika, mis võimaldab jaotada ressursside tarbimisest tekkinud kulusid suhteliselt täpselt toodetele ja teenustele ning arvutada piisava täpsusega toodete ja teenuste omahinda. Kulusid jaotatakse põhjuslike seoste alusel ning neid põhjuslikke seoseid on võimalik iseloomustada arvuliste näitajate (nt suhtarvude, koefitsientide) kaudu. Tehakse kindlaks, millised toimingud kulusid tekitasid ja mil määral kulusid tekitati. ABC kuluarvestuse läbimõeldud rakendamine ja tulemuste interpreteerimine aitab vastata logistika juhtimise seisukohalt neljale küsimusele: 1) milliseid ettevõtte ressursse kasutatakse logistikatoimingutes? 2) kui suured on logistikatoimingute kulud ettevõttes? 3) miks on neid logistikatoiminguid ettevõttel vaja teostada? 4) millist osa logistikatoimingutest teostatakse klientide, tarnijate, erinevate toodete ja teenuste lõikes?

activity based management (ABM)**tegevuspõhine juhtimine**

Juhtimismeetod, mille puhul kasutatakse juhtimisotsuste tegemisel tegevuspõhise kuluarvestuse informatsiooni ning toimingute erinevaid tegevusnäitajaid. Hõlmab põhiliste toimingute, põhilisteks toiminguteks vajalike ressursside ja nende mahtude tuvastamist, ressursside ja nende mahtude seostamist toimingute tulemustega (väljundiga), mõõtmist, hindamist ja otsustamist. Tuvastatakse, kas toimingud on majanduslikult põhjendatud ja väärtust lisavad ning kas toimingud tuleb ümber korraldada saavutamaks efektiivsust, kas toimingute hulka vähendada või tuleks toimingutest hoopiski loobuda.

activity cost driver**tegevuse kulukäitur; tegevuste kulujuht**

Mõõdik (mõjur, jaotuse alus), mille abil mõõdetakse, kui palju tegevusi seoses kulukandjaga (toote valmistamisega, teenuse osutamisega) tehakse.

activity cost pool**tegevuse kulukogum**

Kulude kogum, mille moodustavad kõik selle tegevusega seotud kulud.

activity dictionary**tegevuste sõnastik**

Organisatsioonis teostatavate toimingute loetelu ja kirjeldused standardsel kujul. Tegevuste sõnastik võib sisaldada infot tegevuste kirjelduste, äriprotsesside, funktsioonide, ülesannete, sisen-dite, väljundite, tarnijate, klientide, mõõdikute, kulujuhtide jms kohta, mis kirjeldavad tegevusi või nendega seotud informatsiooni.

activity driver**tegevuste juht**

Kuluobjektide või muude tegevuste poolt vallandatud toimingute aset leidmise sageduse ja intensiivsuse kvantitatiivne näitaja. Kasutatakse tegevuste kulude suunamiseks kuluobjektidele või muudele toimingutele.

activity-based budgeting (ABB)**tegevuspõhine eelarvestamine**

Eelarvestamise meetod, kus organisatsiooni strateegilistest eesmärkidest lähtuvalt määratakse kindlaks ja eelarvestatakse eelarveperioodil vajalike väljundite (kulukandjate) kogus ning seejärel nende väljundite saavutamiseks vajalike tegevuste ja ressursside kogus ning selleks vajalikud kulutused.

actual cost system tegelik kulusüsteem

Juhtimisarvestuse kulusüsteem, kus kajastatakse kõik kuluelemendid nende tegelikus suuruses.

actual demand tegelik nõudlus

Edasimüüjate/tarbijate või tootmise avatud tellimustel põhinev nõudlus. Väljastustellimus on tehtud, kuid seni täitmata, mistõttu on tooted arvutisüsteemis klientide jaoks broneeritud.

Tegelikku nõudlust arvestatakse osana varasemalt prognoositud teatud perioodi nõudlusest.

ad valorem maks

Igasugune riiklik maks, mida arvutatakse protsendina kauba või teenuse väärtusest. Taolisteks maksudeks on näiteks käibemaks, aktsiisimaks ning impordi- ja eksporditollimaks.

adjustable pallet racking (APR);

adjustable pallet rack (APR); pallet rack

kaubaaluste riulisüsteem

* Kaubaaluse või peenkauba tarvis mõeldud konventsionaalne riulisüsteem, mille sügavust, hoiukohtade kõrgust ja elementide kandevõimet saab kasutamise käigus oluliselt muuta. Muutmine on võimalik riulisüsteemi elementide ümberpaigutamisel ja elementide (nt horisontaaltalad) väljavahetamisel.

* Kaubaaluste hoiustamiseks kasutatav mitmekorruseline terasest, riuliposti raamidest ja horisontaaltaladest (riuliõrtest) koosnev sõrestik, mille pikkus, kõrgus ja riulipostide vahe on kohandatav (tellitav või muudetav) vastavalt vajadusele. Toodetakse riulikonstruktsioone EUR1 ja EUR3 tüüpi kaubaaluste hoiustamiseks erinevate vertikaalpostide kõrgustega, postidevaheliste horisontaaltalade pikkustega ja riulipostide ning horisontaaltalade kandevõimega.

Kaubaaluste riulisüsteem. (Autori foto)

administrative expense budget**üldhalduskulude eelarve**

Eelarve, milles eelarvestatakse organisatsiooni üldhaldusfunktsiooni täitmiseks vajalikke kulusid.

advance material request**ettevaatav materjalivajadus**

Tootmiseks vajalike materjalide varajane tellimine arvestusega, et tarnitavate materjalide tarneajad on pikad.

advanced planning and scheduling (APS)**optimaalne planeerimine ja ajastamine;****kalenderplaneerimine**

* Tootmise juhtimise protsess, mille puhul on materjalide ja komponentide varud optimaalsed vastavaks nõudlust rahuldavale tootmisele.

* Tarneahela planeerimise element, mis kirjeldab tüüpiliselt planeerimist ja toimingute ajastamist tootmises.

advanced planning system (APS)**tervikplaanimisüsteem;****optimaalne planeerimissüsteem**

Arvutitarkvara (pakett), mis hõlmab kogu tarneahelat ja võimaldab teha otsuseid, teha simulatsioone ja viia sisse muudatusi kogu tarneahela ulatuses.

advanced shipping notice (ASN)**tarneteatis**

Teatis saadetise kohta, mis saadetakse kliendile või kaubasaajale enne saadetise kohaletoimetamist. Sisaldab üksikasjalikku infot saadetise sisu (tarnitavad tooted ja kogused) kohta. Võib samuti sisaldada vedaja- ja tarneinfot (lähetamise aeg, eeldatav kohaletoimetamise aegjms).

advice note**aviis; teatis**

Dokument, millega edastatakse teavet saadetises sisalduvate kaupade (toodete), saadetise saatja ja saaja kohta.

after-sales service; customer support; product support
müügijärgne teenindus

- * Pärast toodete tarnimist kliendile pakutavad teenused. Tüüpilisteks teenusteks on hooldus, remont ja sidekanalite kaudu pakutav nõustamine.
- * Klienditeeninduse valdkond, mis tegeleb müüdüd toodete tehnilise teenindamise ja lisateenuste pakkumisega pärast toodete kohaletoimetamist. Müügijärgne teenindamine võib hõlmata toote paigaldamist, kasutajate väljaõpetamist, kliendi varustamist kasutusjuhendiga, toodete hoolduse ja remondi korraldamist või varuosade tarnimist, toote asendamist, samuti ka kliendi nõustamist telefoni teel või interneti kaudu.

agent agent

Juriidiline või füüsiline isik, keda on volitatud teostama äritehingut teise isiku jaoks või nimel.

aggregate forecast

koondprognos; koondnõudlus

Tooteartikli või tooterühma summeeritud tulevikunõudluse prognoosimine. Sisaldab nii tootmise kui ka edasimüügi jms nõudlust.

aggregate inventory

koguaru; koondvaru

- * Laos erinevatel hoiukohtadel hoiustatava ühe tooteartikli laosaldode summa.
- * Laos hoiustatavate tooteartiklite kogusumma.

aggregate inventory management

varude koondhaldamine

Tooterühmade käsitlemine ühtse varuna, mis on vajalik varude haldamise põhimõtete väljatöötamiseks, tulemuslikkuse põhinäitajate juurutamiseks, eesmärkide püstitamiseks ja aruandluseks. Varude koondhaldamine võimaldab kindlaks määrata ettevõtte koguarude soovitusliku suuruse taseme ning sellest tulenevalt töötada välja ja rakendada selliseid varude juhtimise ja jälgimise põhimõtteid, mis tagaksid, et kõik varude haldamise alltegevused oleksid suunatud püstitatud eesmärgi saavutamisele.

aggregate plan koondplaan

2-18 kalendrikuud ettevaatav tootmisplaan, mis annab juhtidele eelnevalt informatsiooni, milliseid materjale, mil määral ja millal on vaja tellida (osta) ning milliseid muid ressursse vajatakse tootmisplaani täitmiseks. Seejuures peetakse silmas, organisatsiooni kõikide toimingute kogukulu sel perioodil oleks minimaalne.

aggregated procurement

Tarnijate valiku meetod, mis baseerub nende võimekusel, mitte päringute saatmisel, pakkumuste võrdlemisel ja parima pakkumuse valikul.

agile manufacturing

agiilne tootmine; nobetootmine

Meetodid, instumendid, tehnoloogiad ja algatused, mis võimaldavad tehasel või ettevõttel olla ettearvamatult muutuv asuärikeskkonnas edukas. Agiilne tootmine võimaldab rahuldada klientide vajadusi operatiivselt rekonfigureerides kiiresti tootmisoperatsioone ja moodustades vajadusel uusi strateegilisi alliansse. Võimaldab ettevõttel saavutada mitte ainult klienditellimuste kiiret täitmist, vaid see tähendab ka võimekust kiiresti tegevusi ja koostöösuhteid ümber korraldada rea-geerimaks ootamatuteleturumuutustele.

agile supply chain

nobe tarneahel

Tarneahela liik, millele on omased paindlikkus ja võime kiiresti reageerida pidevalt muutuvale nõudlusele. Toote madala müügihinna asemel keskendub nobe tarneahel eelkõige klienditeenindusele, tarnevõime tagamisele ja lühikesele läbimisajale.

agility

agiilsus; väledus

- * Võimekus kohanduda kiiresti ja kuluefektiivselt muutustega turul ilma, et see mõjutaks märkimisväärselt toodete kvaliteeti ja töökindlust või osutatavate teenuste teenindustaset ja järjepidevust.
- * Tarneahela võime vastata välistele mõjuritele ja turumuutustele säilitamaks ja/või suurendamaks ettevõtte või tarneahela konkurentsieelist. (SCOR-mudeli mõõdik).

airbag

õhkkott

Mitmekordselt kasutatav jõupaberist või plastikust (polüpropüleenist) balloonest täidetav kott, mis paigutatakse koorma laadimisel pakkeüksuste liikumahakkamise vältimiseks pakkeüksuste või pakkeüksuste ja veoühiku seina vahele.

Jõupaberist õhkkotid. (Autori foto)

aisle

vahekoridor; riulikoridor; riulite vahekoridor; vahekäik

Vahekäik (koridor) laoriulite vahel ning laoriuli ja lao seina vahel. Vahekoridori laius sõltub kasutatavast laotehnoloogiast, tõstukitüübist ning hoiustatava kauba ja kaubaaluste mõõtmetest.

algorithm

Selgelt määratletud matemaatiline mudel/protsess arvutamiseks, mille järgimisel saavutatakse eelkirjeldatud tulemus.

algoritm**allocated stock; allocated item
reserveeritud varu**

Osa laoartikli varust, mis on broneeritud ühe või mitme kliendi (edasimüüja/tarbija või tootmise) jaoks, kuid mida pole veel laost väljastatud. See tõttu ei saa reserveeritud varu muudel eesmärkidel kasutada.

allocation**allokatsioon; reserveerimine**

Materjali(de) reserveerimine/hoidmine kindla kliendi (edasimüüja/tarbija või tootmise) tarbeks. Kasutatakse peamiselt materjalide defitsiidi olukorras.

all-time order; life of type order**lõpptellimus; viimane tellimus**

Tooteartikli viimane tellimus, kui toode on jõudnud oma elutsükli lõpufaasi, kui selle tootmine ühel hetkel lõpetatakse. Tellimus peaks olema piisavalt suur rahuldamiseks etteaimatavat nõudlust allesjäänud perioodil.

all-time requirement**lõppnõudlus**

Ühe tooteartikli kogu prognoositav (viimane) nõudlus. Kasutatakse toodete puhul, mis on jõudnud oma elutsükli viimasesse faasi, kus tootmine ühel hetkel lõpetatakse.

all-time stock**lõppvaru**

Tooteartikli varu, mis saadakse oma elutsükli lõpufaasis oleva tooteartikli läbimüügi ennustamisel/prognoosimisel ja mis peaks katma kogu nõudluse pärast viimse tarnitava koguse kättesaamist. Lõppvaru suuruse prognoosimine on vastutusrikas tegevus, kuna ülemäära suur varu võib tekitada mittelikviidse varu, liialt väike varu aga defitsiidi tekkimise.

alternative fuel**alternatiivkütus**

Kütus, mis pole valmistatud konventsionaalsest toorainest, nagu toornafta, põlevkivi jms. Alternatiivkütusteks on elektrienergia, naftagaas (LPG; CPG), looduslik gaas ehk metaan (LNG, CNG), etanool ja selle segud muude kütustega, biodiislikütus, taimeõli, biogaas, vesinik jms.

American system of manufacturing**Ameerika tootmissüsteem**

Kogum tootmismeetodeid, mis arendati välja peamiselt 19. sajandil USA-s ning mille puhul keskenduti toote koosteosade vahetatavusele ja mehhaniseerimise arendamisele, samuti tööjõu kasutamise tõhususe suurendamisele.

analyst**analüütik**

Professionaal, kes omab oskusi kasutada kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid meetodeid andmete mõistmiseks, seletamiseks ja tõlgendamiseks.

anticipated delay report**eeldatava hilinemise raport**

Hanke- ja tootmistöötajate poolt tehtav ettekanne (teatis) ettevõtte juhtkonnale informeerimaks juhtkonna liikmeid tellimustest, mida pole tõenäoliselt võimalik õigeaegselt täita.

anticipation order**eeltellimus**

* Ostutellimus, mis on tarnijale esitatud enne, kui viimane on võimeline toodet tarnima. Eesmärgiks võib olla panna end tulevikus uute toodete tellimisjärjekorda või teavitada tarnijat oma tulevikuvajadustest.

* Tarnijale esitatav eeltellimus toodete tarnimiseks tulevikus. Kasutusel peamiselt jaekaubanduses. Tarnijad tutvustavad messidel uusi tooteid ja soovivad saada oma jaekaubanduse klientidelt avansiliste tellimuste abil informatsiooni uute hooajatoodete tootmise planeerimiseks.

anticipation stock; anticipation inventories**ennetatav varu; planeeritav varu**

* Täiendav varu, mida hoitakse üle teadaolevate vajaduste nõudluse kasvu või kampaaniate ootuses.

* Täiendav varu, mida hoitakse lisaks tavapärase nõudlust katvale varule. Võidakse hoida suureneva nõudluse katmiseks, müügikampaaniate tarvis, hooajanõudluse katmiseks ühesuguste (ühtlaste) tootmismahude juures ja hoidmaks ära defitsiiti hooagadest põhjustatud, vähenevad tootmismahust tingituna.

antidumping**antidumping**

Seadused ja muud õiguslikud regulatsioonid, mis töötatakse välja takistamiseks kaupade müüki või teenuste osutamist dumpinghindadega.

antidumping duty**antidumpingu maks**

Maks, mis lisatakse imporditud kaubale, mida müüakse hinnaga, mis on madalam kauba tavapärasest (õiglasest) väärtusest importiva maa koduturul ja mis tekitaks kahju kohalikele tootjatele.

application**rakendus**

Reaalkeskkonda installeeritud ja toimiv süsteem või teenus, mis on ette nähtud teatud tegevuste sooritamiseks või ülesannetäitmiseks.

appreciation**valuuta kallinemine**

Välisvaluuta vahetuskursi muutumine, mis väljendub välisvaluuta kodumaise hinna tõusmises.

approved vendor list (AVL)**tunnustatud tarnijate loetelu; heakskiidetud tarnijate loetelu**

Loetelu tarnijatest, kellel ettevõtte on valmis tooteid ja/või teenuseid ostma. Nimekiri koostatakse üldjuhul hanke-, ostu- ja insenertehniliste töötajate poolt, kes kontrollivad tarnijate vastavust ettevõtte jaoks olulistele kriteeriumitele. Kriteeriumiteks on kasutatav tehnoloogia, toote või teenuse funktsionaalne sobivus, finantsstabiilsus ja tarnija sooritusvõime.

apron space**manööverdamisala; perroom**

Maa-ala laadimislüüside ees, mis on vajalik jaotusveoautode, haagiste ja poolhaagiste manööverdamiseks lao või terminali laadimislüüside ette kauba maha- või pealelaadimiseks. Rusikareegli järgi on manööverdamisala pikkuseks minimaalselt veoki või poolhaagisega autorongi kaks pikust pluss 2m.

area planner purchasing approach**tsentraliseeritud hankejuhtimine**

Lähemisviis, mille puhul kasutab organisatsioon tsentraalset hanke- või ostujuhtimise meeskonda, kes vastutab tarnijasuhete arendamise eest, kui samal ajal juhivad ettevõtete vahelisi kaubavoogusid logistikatöötajad.

arm's length relations; arm's length relationship distantseeritud suhe

Ostja-müüja/tarnija traditsiooniline lepinguline suhe (vastandina kliendi-tarnija partnerlussuhetele). Tegu on lühiajaliste suhetega, mis põhinevad eelkõige hinnal. Tavaliselt pakub müüja standardtooteid või -teenuseid paljudele klientidele standardhindadega ühesugustel tingimustel.

arrival rate saabumismäär

Vaadeldaval perioodil tarnitud keskmine saadetiste arv.

arrivals deklareerimata kaup

Tollilattu paigutatud imporditud kaubad, millelt on tasumata impordi tollimaks.

assemble to order (ATO)**tellimuspõhine koostamine; tellimuspõhine lõppkooste; kooste tellimustealusel**

- * Strateegia, mille kohaselt valmistatakse (koostatakse) toode vastavalt konkreetsele tellimusele. Kliendi tellimuse saabumisel koostatakse eeltöödeldud materjalidest, sõlmedest ja tootekomponentidest valmistoodete vahetult enne tarnimist.

* Põhimõte, mille puhul olulised koostedetailid varutakse või toodetakse prognoosile tuginedes enne tellimuste laekumist, ent lõpptoodete kooste toimub ellimuste alusel. Tootmise viis, kus toote valmistamise, lõpliku koostamise või pakendamise käivitajaks on kliendi tellimus, mitte nõudluse prognoosimine. On üldjuhul kasutatav juhul, kui vähem kui 20% tootele väärtuse lisamisest toimub pärast tellimuse vastuvõtmist ja kogu vajalik projekt- või protses- sidokumentatsioon on tellimuse vastuvõtmise ajal olemas.

final assembly**lõplik koostamine; lõppkooste**

- * Valmistoodete kokkupanek komponentidest ja sõlmedest koostetehases või kolmanda osapoole teenuseosutaja ruumides. Üldjuhul on lõpliku koostamise aluseks kliendi tellimus.
- * Valmistoodete kokkupaneku kõrgeim võimalik tase enne selle lähetamist kliendile.

assembling**müügikomplektide koostamine**

Lihtsakujulisem komponentide või osade kokkupanek kindlaksmääratud ühikuteks laos enne kliendile saadetise lähetamist. Müügikomplektide koostamine vähendab vajadust hoida laos eelkoostatud valmistoodete komplektide varusid, kuid suurendab kliendisaadetise ettevalmistamise aja- ja tööjõukulu.

assembly**koostamine**

- * Toote valmistamiseks vajalike komponentide ühtekogumine.
- * Tootekoostamiseks vajalike komponentide kokkühendamine.

assembly line**koosteliin; konveierliin**

Süsteem järjestikku paigutatud masinatest, seadmetest, töövahenditest ja töötajatest, mis võimaldab koostada (lõpp)toodet liigutades koostatavat toodet järk-järgult piki koosteliini ühelt töökohalt teisele kuni toote täieliku valmimiseni. Koosteliini isaks peetakse Henry Fordi, kes võttis selle kasutusele sõiduautode tootmisel 20 sajandi algusaastail.

assessment**tegevus- ja mõjuhindamine**

Protsess või menetlus, mille abil määratakse/määratletakse mingi tegevus, selle mõjud või väärtus võrreldes ja suhestades seda kindlaksmääratud võrdlusolukorraga.

asset based logistics provider**varapõhine logistikateenuste osutaja**

Logistikaettevõtte, kes omab, rendib või liisib logistikateenuste osutamiseks vajalikke varasid. Tavaliselt on tegu tavapäraste transpordi-, ekspedeerimis- või laoettevõtetega.

